

MLÉKO A MED

Po zemi zaslíbené, mlékem a strdím oplývající, toužili lidé ve všech dobách. Za touto touhou se však skrývá reálná imaginace zdravě a důstojně uplynulého pozemského života. Pokusme se nyní dostat na stopu tomuto tajemství.

Mléko jsme poznali jako prapůvodní a nejstarší potravu lidstva. V době, kdy se lidstvo vydávalo na svou cestu pozemského vývoje, je lidé přijímali jako nebeskou výživu. Tehdy byla atmosféra Země (spojené s Měsícem) dosud prostoupena bílkovinnou substancí mléčné povahy, jejíž rudimentární struskou je dnešní vzdušný dusík. Mléčná výživa doprovázela člověka dlouhými epochami jeho vývoje, když lidstvo ve „starověku výživy“ požívalo jako potravu mléko zvířat. Viděli jsme rovněž, jak se dnes tento vývoj odráží v individuálním životě jednotlivce, od kojenecké výživy až k mléčným pokrmům malých dětí.

Mléko buduje naše fyzické tělo jako nádobu pro duši a ducha, přivádí nás na Zemi a přibližuje nás prožitku lidstva jako celku. Tak jako dýcháme jakožto články lidstva vzduch společný všem lidem, tak je to prastará, v podvědomí působící vzpomínka na společné kosmicko-pozemské mléko, která nám dává pocitit sociální spojení jako člověka s jinými lidmi. Mléčná výživa připravuje člověka vskutku k tomu, aby byl pozemským tvorem, uvádí jej do pozemských poměrů, činí z něj občana Země a nebrání mu, aby byl občanem celé sluneční soustavy (Rudolf Steiner).

Odepření mléka by v nás podporovalo sklon a lásku k tomu, co usiluje opustit Zemi. Ztratili bychom nit, která člověka spojuje s veškerým lidským konáním na této Zemi. Aby se

z nás nestali snílkové, abychom se neodcizili lidskému cítění, lidskému konání na Zemi, je dobré, obtěžkáme-li se jako poutníci po Zemi požítkem mléka - i ještě jako dospělí (Rudolf Steiner).

Bude nám tedy jasné, že mléko tak připravuje cestu naší inkarnace a doprovází nás první půlí našeho pozemského života jako plnohodnotná potrava.

Čím je v této souvislosti med? Víme, že rostlina pozvedá a tříbí svou panenskou škrobovou substancí až na květní cukr a nadto k vůni květů, k jejich zářící barvě a uvolňujícímu se prachu pylových zrn. Čím dále pokračuje toto tříbení, tím duchovněji se stávají substance, tím více se však také vzdalují životu. Tato skutečnost nám může být zprvu cizí; srovnajme však krátké trvání života u květu se zeleným výhonkem nebo dokonce se vzdorovitým kořenem! Není snad také rostlina zelenající se ve sféře života beze všeho schopna regenerace, zatímco u květu tomu tak v takové míře v žádném případě není? V *Nauce o substancích* bylo popsáno, jak se prvek ohně zmocňuje rostlinné substance a na svých křídlech ji vynáší do kosmu. Prvek života oproti tomu stále více ustupuje, čím více se metamorfózy blíží ke květu a dále nad něj.

Med, ukládající se v nektáriích květů, je tedy zcela zvláštní substancí: Je sice ještě na pokraji života, napůl však již ve sféře soli, oné soli, o jejíž moudrosti jsme již hovořili. To zvláštní na substancí medu je však její blízkost duchu. Tato substance je na cestě k rozplynutí do duchovních utvářejících sil. Je duchovně fyzickou substancí-podstatou, protkána moudrostí soli, moudrostí, která je na tomto stupni blízká nesoucí světové myšlence.

Hovoříme-li zde o *procesu soli*, pak to nesmíme zaměňovat se solí kořene. Kořen je pólem materializace, kde soli opouštějí sféru života a podléhají zemské tíži. Proces mineralizace,

či lépe řečeno, odvitalizování nebo zpopelnění v květu probíhá naproti tomu ve prospěch nebeských sil. Zde se látek začínají zmocňovat vyšší kosmické zákony, a proto jsou odcizeny čistě vegetativnímu životu. Duchovní *proces soli* v rostlině proto není minerální solí pozemskou, nýbrž jemnými, do okolí proudícími substancemi květu: nektarem, vůní, barvou, pylem atd.

A tuto nektarovou substanci vnášejí včely do své čiré, svým moudrým skupinovým Já prostoupené sféry. Kdo dostatečně obdivoval moudrost organizace včelího státu, nemůže než pocítit onen dech budoucnosti takového organismu. Již jen teplota úlu 37 °C, která se rovná teplotě naší krve, poukazuje na to, že tu působí skupinové Já příbuzné Já člověka. Tak je také překonání pohlavnosti včelou pro moudrého člověka symbolem budoucích vývojových stavů.

Včela žije v dechu světa. Květy, rozplývající se ve vůni, září barev a v pylu, jsou pro Zemi orgány dechu a včela pronáší tuto substanci nektaru svou moudrou skupinovou duší. Med jako potrava člověka bude proto podporovat všechny aktivity, které působí, že myšlenky jsou cítěny a chtěny a že chtění a cítění je myšleno. V látkové výměně je podnícena činnost ledvin, o které už víme, jak eminentně je spjata s dýcháním a s výstavbou nervů. Ano, v medu působí ona síla, která, příbuzná lidskému Já, může tuto ústrojnost Já zastoupit a která vysílá do krve jáské impulsy výstavby. To je obzvlášť důležité právě k stáru, kdy přirozené impulsy pro výstavbu, vycházející z Já, ochabují.

Čím více budou lidé se včelou spolupracovat, tím více budou inspirováni včelím duchem. Sociální uspořádání, která budeme muset v nejbližší budoucnosti na Zemi vytvořit, vyústí do epochy všeobecné lidské lásky, do níž vrhá své světlo vývojový stav vzdálené lidské budoucnosti.

Poznáváme tak, jak med souvisí s budoucím vývojem lidstva

tak jako mléko s vývojem uplynulým. A tak jako mléko připravuje naši cestu inkarnace, tak připravuje med cestu exkarniční. Abychom mohli správným způsobem zestárnout, aby v nás mohly dozrát plody moudrosti stáří, k tomu je nám med nápomocný.

Dějiny lidstva a osud jednotlivce ukazují pozoruhodnou paralelnost. Jestliže bylo v kapitole Uhlovodany objevení se jednotlivých druhů cukru popsáno tak, že med zde byl dříve než třtinový nebo dokonce řepný cukr, pak to vůbec není v rozporu s tím, co zde bylo právě řečeno. Naopak - duševní postoj v kolektivním sepjetí patriarchálního věku ukazuje teprve v pravém světle to, co dnes chce v podobě individuálních tvořivých sil vstoupit do lidské kultury. Člověk je dnes povolán k tomu, aby se sám stal tvořitelem. Božské vedení, které kdysi v patriarchálním věku řídilo lidské záležitosti, se začíná stávat individuální lidskou duší a duchem.

Svým konáním proniknutým vůlí se člověk otiskuje v bytí. Takto bude také muset dospět k tomu, aby svému sociálnímu okolí (jako trojčlennému sociálnímu organismu) vtiskl trojčlenný organismus své lidské bytosti. Ideály francouzské revoluce *volnost, rovnost, bratrství* troskotají nejen na lidské nedokonalosti, ale především na tom, že se je člověk pokoušel uskutečnit v téže sociální rovině. Člověk by býval musel přijít na to, že svobodu lze plně uskutečnit jen v duchovním životě, rovnost ve sféře práva a bratrství v ekonomice. Kultura, právo a hospodářství jsou však zrcadlením trojčlenné povahy člověka v sociálním organismu. A právě tak jako onemocní organismus člověka, zasahuje-li látková výměna do hlavy, nebo naopak nervové procesy do oblasti metabolismu, tak onemocní rovněž organismus sociální, domnívá-li se např. právo (stát), že musí zasahovat do kultury a hospodář-

ství, nebo jsou-li ekonomické zájmy určující v státním nebo kulturním životě.

Zaslíbená země, mlékem a strdím oplývající, není jen obrazem zdravého a důstojně prožitého pozemského života, obrazem správného zrození a uvedení do pozemských poměrů na jedné straně a správného zestárnutí v moudrosti a dobrotě na straně druhé, nýbrž je ještě něčím jiným: Chod vývoje lidstva byl až do přelomu věků cestou inkarnace. Od té chvíle začíná pro celé lidstvo vývoj ke zralosti s výhledem na cíl Země. Tento obraz zahrnuje celou planetu Zemi s jejím zrodem a zánikem.

Rudolf Hauschka